

AZ UTOLSÓ INTERJÚ BODOR FERENCCEL

A *Budapesti Negyed* című folyóirat legújabb száma (1993. ŐSZ) *Koncepció és vízió* címmel közöl összeállítást. Ebben olvasható egy írás Bodor Ferencről, aki az Iparművészeti Főiskola vizuális nevelési központjának munkatársa, a Tölgyfa Galéria igazgatója.

- Az Ön írásának címe: *A megépíthetetlen város*. Miért megépíthetetlen város Budapest?

- Ugye, hogyha arról beszélünk, hogy a jövő Budapestje, vagy a víziók, és átnézzük az elmúlt néhány évtized elrejtett városátalakítási ötleteit, amik különösen a második háború után, de már előtte is, a harmincas években elrejtették az építészeti szaksajtót, akkor örülhetünk, hogy ezek az ötletek, ezek az agyalágyult atombombázásai a belvárosnak, a nyolcadik, hetedik, hatodik kerületnek, nem valósultak meg. Számomra az a megdöbbentő, hogy honnan vették ezek az építészeti – nem akarok neveket mondani – a bátorságot ahhoz, hogy emberek tíz- és százazreinek az életét alakítsák olyan módon, hogy egyszerűen meg se kérdezve őket, a házaikat leradírozzák, lebontsák, ki tudja, hová költöztessék őket, majd iszonytató méretű, a pesti beépítési léptékhez abszolút nem passzoló sugárutakat, allékat és fórumokat építsenek ezeknek a teljesen troglodita embereknek, akik itt kénytelenek lesznek majd a jövőben élni. Hál' Istennek, ezek az ötletek nem tudtak megvalósulni. Budapestnek óriási szerencséje volt, hogy a második háború után a karaktere végül is nem változott meg. Hiába voltak a Budapest című, egyébként igen kiváló folyóiratban bornírtabbnál bornírtabb ötletek a Duna-partra, a magasvasutakra, a magas hidakra, a Kazinczy utcától az Uránia-ig terjedő, súlyosított gyorsforgalmú útra vagy bármilyen másra, ezekre nem volt pénz, és a város maradt olyan, amilyen: eklektikus, szecesszióval tarkított, és persze lepusztult város, ez persze nem vitás, de a város karakterének éppen ez a lényege, és ez teszi ma izgalmassá.

- Ebben a fejezetben víziókról van szó, és Ön mégis azt írja, hogy feladja a városról szőtt álmait. Milyenek ezek az álmok? És miért adja fel őket?

- Nézze, nekem nincsenek álmaim a városról; csak közhelyeket lehetne leírni, amiket az Esti Hírlapban szoktak 1962-ben, hogy legyen rend, hogy seperjék az utcákat, hogy az utca képét ne a zokniárusok uralkodják, és a többi. Ezek az én vízióim, ezek egészen egyszerű, hétköznapi víziók, amik egy várost lakhatóvá tesznek. Én ezeken megpróbáltam túllépni, mert én azt próbáltam megfogalmazni, hogy borzasztó felelősség egy városhoz hozzányúlni, és az elődeinknek az elképzelései, és részben a hatvanas-hetvenes éveknek a várostervezői gyakorlata nem becsülte ezt a várost. Ha megnézzük azt a betonpanel-gyűrűt, ami a város köré épült; a külvárosi kerületek sorra vesztették el karakterüket, arcukat, Újpesttől körbe Rákoshegyén keresztül egészen Kispestig és Budafokig; ez már nem Budapest, ez valami idegen dolog, és ezért nem kellene víziók. Ami megvan, az legyen rendben. Ez is óriási munka. Több évtizedig senki nem tartott rendben semmit.

- De most ezzel Ön azt mondja, hogy nem is kell tervezni a várost?

- Nézze, biztos, hogy kell tervezni, szóval ez egy elrejtett mondat, amit én érzek. Azt mondom magának, hogy egyelőre nem terveznék semmit. Ami megvan, azt rendbe raknám. Nyilván kell tervezni valamit, egy kicsit; biztos, hogy kell. Ha új villamosvasutakat kell építeni, és esetleg hidakat, meg minden fene; van egy kísérlet. De rakjuk rendbe ezt az egészet, és ne próbáljunk úgy gondolkodni, ahogy az általam említett régi építészeti, vagy a szocialista várostervezők próbálták a szocialista várost kialakítani ezekkel a borzasztó gyufásdoboz makettekkel; azokat mindig lehetett látni, hogy a Fővárosi Tanács elnöke megnézi az új lakótelepeket; légifelvételen különösen szervesen és idegen dolgok voltak, de a valóságban még olyanabbak lettek.

- Ön azt írja: „*maradunk turisták a mintha-városban, a világtól festékes színpadon.*” Miért mintha-város ez?

- Nézze, erről a mintha-városról talán nem nekem kellene beszélnem, hanem György Péternek, aki erről egy zsebnévtári könyvet írt az elmúlt időszakban; mert majdnem olyan, mintha város lenne, szóval majdnem minden működik benne, de mégsem működik; mert áztatjuk magunkat, mert díszletek mögé bújunk, a fiatalokat a föld alá nyomjuk; majdnem modern város majdnem modern építészete, de mégsem az; majdnem udvariasak az emberek, de mégsem azok, szóval minden ott van éppen azon a határon, ahol a dolog elbillenhet a jó irányba – majd a polgárosulás folytán – vagy pedig lemehet egy olyan tragédia felé, amit nem kívánok senkinek. Magamnak elsősorban nem.

- Azt is írja, hogy a rajzokon átsüt a város igazi, szinte megváltoztathatatlan tünő személyisége. Milyen ez a személyiség?

- Budapest valamikor, mondjuk, hogy a két háború között egy nagyon sokszínű, élő valami volt, volt egy pompája, egy ilyen *mondén* pompája. Na most ez a mondén pompa, ez eltűnőfélben van, de van egy építészeti kincse, ez az egymásra rakódott szerves fejlődés a reformkortól egészen a modernig, és a hetvenes-nyolcvanas évekig. És ez együtt olyan sajátos karaktert ad, ami nagyon kevés városnak van meg Európában, ezt nyugodtan lehet mondani, fővárosnak, így, egyben; és főleg ilyen tömören, a Belvárosban. A Belváros alatt nem is az igazi, klasszikus Belvárost értem, hanem a Körút és a Körút utáni kerületeket; a hetedik, nyolcadik, hatodik kerületet, amelyik egy rendkívül városias várost ad, lepusztultságában is.

- Az tűnik ki az Ön írásából, hogy nem nagyon szereti ennek a városnak a jelenét. Szóval, ahogyan Ön a menedzsershopok laptopos bajnokairól ír, számomra egyértelműen jelzi, hogy nem kedveli ezt a jelenet, amit egyébként más szóval polgárusulásnak nevezett.

- Dehogynem, hát az ember – ugye – megszenvedi az átalakulást; én nem alakulok át, a város körülöttem átalakul; én már beleragadtam a saját magam mocsarába, de az, ahogy alakul – *ahogy* alakul, és nem *amivé* alakul – az nem szimpatikus nekem. Én nem szeretem most ezt a várost, – annak ellenére, hogy itt élek, ezt már mondtam sokszor – mert bűdös, mert zajos, mert lakhatatlan. Nem szeretem... Sajnos a benne élő emberek is egyre messzebb sodródnak tőlem, szóval... de hát ez magánügy, erről nem szeretnék itt beszélni. Az, hogy hogy alakul... én úgy látom, hogy ezek-

nek a mai laptopos bajnokoknak, akik vállalkozói bálokat, és egyéb ilyen ragyogó rendezvényeket csinálnak, semmi közük a városhoz. Ők ezt díszletnek használják, nekik ez a mintha-Budapest a díszlet, nem a valódi Budapest. Semmi közük ahhoz, ami itt megy. Nézze meg, hogy mennyire nem ismerik a várost. Autóból ki, autóra be, lakásba be, irodaházból ki, kész, vége.

- Én nem tudom, hogy például Párizsban, vagy Rómában vagy Londonban, akik autóval közlekednek a lakásuktól a munkahelyükig, azok jobban ismerik-e a saját városukat.

- Ezt én nem tudom, én csak azt tudom, hogy rajtunk kívül én ismerek két átalakuló várost Kelet-Európában: Prágát és Kelet-Berlint, és mind a kettőben ugyanazok a gondok merülnek fel, mint Budapesten. Ugyanúgy szenvednek az emberek az átalakulástól, és vannak, akik nem képesek ebbe bekapcsolódni. Ha én laptopos menedzser lennék, akkor biztos kinevetném magamat, amikor bírálom magamat. Prágában erre csodálatos mozgalmak vannak: megvédeni a régi, idézőjelben mondom: *koszlott* Prágát, a valódi Prágát, Švejk Prágáját attól a mekdonáld ízléstől, ami ott sokkal drámaibb, mint Budapesten. És ugyanez van Kelet-Berlinben is; ott talán még jobbnak megőrizték a karakterét egy régi proletár városnak. Szóval, nem tudjuk. Nagyon rövid az idő, nagyon kicsi a rálátás; nem tudjuk pontosan megállapítani, hogy melyik tendencia hová fog kifutni, de ez olyan, mint amikor egy távol-keleti város elveszítette a karakterét, és lett belőle egy betondzsungel. Tokió például, vagy Szingapur ma egy-egy arcnélküli város; hiába vannak a gyönyörű, hájtek épületek, ez semmi; díszlet. Kicsi hangyák futkosnak benne, baromi idegesen. És akkor mi van?

- Na de hát éppen Ön mondta, hogy a város még nem vesztette el a karakterét...

- Csak nagyon félek, hogy el fogja veszíteni, szóval vannak ilyen tendenciák. Figyelmeztetni kell az embereket, akiknek ez a dolguk; óvniuk kellene a várost. Ez egy iszonyúan jól élhető város volt valamikor; lakható város.

- Nem lehet, hogy összemossuk a napjainkban zajló társadalmi-gazdasági átalakulás ellentmondásait és azt, ahogyan ez a városon tükröződik? Vagy ez ennyire egybeesik, ez a két dolog? A város ennyire egy perc alatt letérképezi azt, ami a társadalomban történt?

- Nézze, én ezt nem tudom megmondani, hogy hogy van ez, de az biztos, hogy engedjék meg azt nekem, hogy én rosszul érezzem magam; hogy nekem ezek a tendenciák ne tetsszenek! Ez személyes jogom. Én szeretem ezt, törődöm ezzel a várossal valahogy; lehet, hogy összemossok dolgokat és összekeverek dolgokat, de hát az ember nem tévedhetetlen. Mióta nincsen mindenről eligazító ideológiai központ, az ember gyakran téved, de észreveszi utólag, önkritikát gyakorol, és akkor rendben van minden.

- Ön arról beszélt, hogy milyen ennek a városnak a karaktere, vagy milyen volt. És én úgy gondolom, hogy ezt a sajátos karaktert egy szerves, organikus fejlődés tette azzá, ami...

- Én azt hiszem, hogy az organikus fejlődésben nagyon nagy szerepe volt a Fővárosi Közmunkák Tanácsának, és azoknak az igen kiváló koponyáknak, akik a város életét alakították; a zseniális polgármestereknek, és annak az erős polgárságnak, amelyik akkor Budapesten élt és alkotott. Akik jóval nagyobb alázattal közeledtek ehhez a hihetetlen

Feri a hírek mögé tekint. Frankl Aljona felvétele, 1991

komplikált dologhoz, amit Budapestnek hívnak. Az a fajta tudatos tervezés, amit én itten negatív példaként soroltam föl, azért nagyon kényszeres dolog volt, politikailag sürgetett dolog volt, és miután olyan erők diktálták az építészeknek a teendőket, mint amilyenek diktálták: azok a tanácselnökök és azok a politikai irányzatok, akiknek csak a mennyiségi mutatók voltak a lényegesek; ezért nem is születhetett más eredmény. De a világon mindenütt kikerülhetetlenül ilyen eredményeket hozott ez a szörnyű lakótelepi dolog, csak hát nálunk még rosszabb volt az elmaradottságból kifolyólag, mint másutt, és még később hagytuk abba ezt a fajta tudatos tervezést.

Nagyon zavar ebben a történetben, hogy majdnem minden ilyen tervben alapvetően az embert kihagyva a *közlekedés* dominál, hogy ide gyorsforgalmú út, oda parkolóház, ide mélygarázs; minthogyha nem emberek laktának a városban, hanem autók... Az lenne az igazi, hogyha az emberek elköltöznének, és itthagynák az autókat a városban; csináljanak, amit tudnak...

- Na de hát éppen az a baj, hogy nincs elég parkoló, és nincs elég mélygarázs...

- Nem kell bejönni a városba autóval, szóval ez egy olyan dolog... menjen el Prágába valaki: Párga belvárosa csöndes! Semmi fakszni; nem engedik be az autókat, semmiféle papírok nincsenek, kivételek, meg ilyen engedély, meg olyan engedély; egészen szűk kivételektől eltekintve: az egy lakható dolog, egy élhető dolog, a prágai belváros. Gyalogoljanak! József Attila kigyalogolt Gödre, kíváncsi vagyok, ma melyik költő gyalogolna ki Gödre azért, hogy verseket olvasson fel valakinek. Röhögőnöm kell az egészen.

- Lehet, hogy az Ön gondolkodása fejlődésellenes?

- De, de, én az vagyok, én egy fejlődésellenes izé vagyok, én még a... nekem még a fenntartható fejlődés is egy kicsit gyanús. Én nem szeretem a fejlődést. Nekem ne fejlődjön semmi! Főleg ne az én akaratom ellenére fejlessze-

nek engemet; abból már elegendem volt! Hagyjanak már engem úgy, ahogy vagyok! Van egy véleményem; tetszik-nem tetszik, jónapot kívánok. Meg lehet bírálni. Én is megbírálom a másikat. Ez demokrácia, ez tolerancia. Azért, mert reakciós a nézetem, teszem azt, azért még meg lehet hallgatni; nekem nincs befolyásom arra, hogy az autókat kitiltjuk a Belvárosból – de jó lenne...

- Hát hiszen én is azt teszem, meg tesszük ezt most jó néhányan, hogy hallgatjuk a véleményet. Érdekelne, hogy milyenek a párgai illetve a berlini tapasztalatok, amiket említett.

- Prágában van egy zseniális művész, Milan Knizaknak hívják, a Képzőművészeti Akadémia elnöke, régi kelet-európai kapcsolatokkal rendelkező, ellenzéki figura, aki egy mozgalmat alapított most, amelyik megpróbálja Prága hagyományos értékeit megmenteni. Nagyon nehéz dolog, mert Prágában iszonyatos tőkekonzentráció megy végbe, és a rengeteg idegen, aki letelepedett a városban, egészen más igényekkel lép fel, mint a cseh kisember, a háseki vagy a hrabali kisember. Addig meg fognak maradni ezek a turista-kocsmák, ez az öt-hat, és egy ilyen futószalag-élet alakul ki a Belvárosban. Rettentően félnek tőle, nagyon jó cikkeket lehetett olvasni különböző lapokban, amiket közzétettek; az egyik írásuk megjelent magyarul is a *Pavilon* című építészeti folyóiratban; ajánlom figyelmébe mindenkinek; a legújabb számban.

Berlin pedig, Kelet-Berlin, amelyik egy lepusztult keveréke volt a régi proletár bérkaszárnnyáknak a századfordulóról, és a borzasztó betontömböknek; most egy izgalmas város lett, mert itt még nem az a fajta rablótöke dominál, mint amelyik a spekuláció folytán a határ mellett felszabaduló nyugati városrészekben, hanem valahol több önállóságot kaptak a fiatalok iniciatívái és vállalkozásai. És nem kényszerül egyik város sem a föld alá. Menjen végig Pesten! Az összes szórakozóhely szenespincékben van, ahol az ember azt várja, hogy a zenekar mellől egy ilyen pasas kijön egy kosárral a hátán, és viszi föl a tűzifát a hátán a Kovács nénihez; szóval hogy gyakorlatilag ilyen füstös pincékbe van kényszerítve az ember. Én már nem járok ilyen helyekre, de ez egy agyrem! Mutatja, hogy egy város vala-

hol nem működik. És mi van fönt; milyen irodák, milyen boltok!

De nagyon jó mozgalmakat szerveztek ezek, ilyen polgári mozgalmakat; például Berlinben van egy nagyon jó lapjuk a régi városrészeknek, amely lapban kétésgebesetten próbálják védeni azokat a főlszámolásra szánt negyedeket, ahol az öregek laknak, ahol kispénzűek laknak, ahol a proletárok laknak. És ezt fiatalok csinálják! Nálunk az ilyesmi teljesen ismeretlen...

- Ön szerint például miért nincs Magyarországon, a magyar társadalomban ilyen jellegű mozgalom, ilyen polgári mozgalom, mint Berlinben?

- Hát itt nagyon-nagyon kinyírták a polgári, civil kezdeményezéseket az elmúlt negyven évben, 45 utántól, 48 utántól, és iszonyú nehezen lehet ezeket újjáépíteni. Szóval iszonyú atomizált a társadalom, politikai elentétektől szabadt, holott ez nem kimondottan pártpolitika; ha egyszer nem olyan fajta ez a város, nem olyanok az emberek, másra vannak beállítva. Minden ilyen kezdeményezéshez kell egy olyan polgári hagyomány, olyan kontinuitása a városban lakásnak, ami nálunk nincsen meg. Itt mindenki új, ebben a városban mindenki első generációs, második generációs! Csoda, hogyha valaki vissza tudja vezetni Budapesten a családját a XVIII. század végéig, hogy azóta folyamatosan itt lakik. Ami egy másik nagyobb európai városban teljesen megszokott dolog. Ez hozzátartozik, hogy hozzánő a városhoz; a nagyapám, a dédapám, minden, ő rakta le a köveket.

- Tehát a városlakáshoz is egyfajta kontinuitás kell?

- Ez itt abszolút meghalt. Hol nőttünk fel? Az ország másik végén. Csak idekerültünk. Amíg a mi gyerekeink, vagy valakik megszokják, az hosszú idő. Hosszú idő.

Bodor Ferencsel az utolsó interjú

1994 februárjában készítette Sipos Júlia.

Március 11-én kellett volna elhangzania; erre azonban a rádiós elbocsátások miatt nem kerülhetett sor.

Az interjú május 6-án hangzott el a Bartók Rádióban.

Bodor Ferenc április 26-án hunyt el.

Hamvai a háromszéki Gelencén nyugszanak.

FIGYELEM! NEM MINDENNAPI ÁLLÁSLEHETŐSÉGEK!

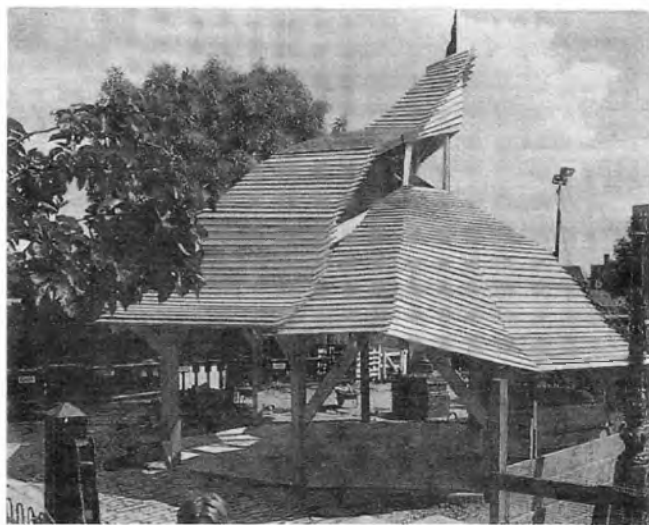
1. Kultúrtörténeti **expedíciós kutatócsoport** főállású illetve részfoglalkozású **munkatársakat keres itthoni és/vagy utazó munkára**. Az expedíciók célja Belső-Ázsia. Orosz tárgyalóképes és lehetőleg török (esetleg angol vagy német) fordítói szintű nyelvtudás szükséges!

2. Ugyanez a kutatócsoport főállású illetve részfoglalkozású, **itthon dolgozó, általános rendszerszemlélettel, számítástechnikai ismeretekkel rendelkező munkatársakat keres szervezői feladatok ellátására**. Olyan emberre van szükségünk, aki figyelemmel kíséri a számítástechnikai élet történéseit, újdonságait, önállóan dolgozik, kreatív, nagy teherbírási, és képes átlátni a csoport munkáját. A szerves műveltség és az egészséges életmód iránti érdeklődés mindkét állás esetében előnyt jelent.

Az önéletrajzokat „Sziklarajzok” jellegre a következő címre kérjük: 1399 Bp. PF.:701/456

HÍREK

A MAKONA és a PRINCE OF WALES'S INSTITUTE OF ARCHITECTURE EGYÜTTMŰKÖDÉSE – Salamin Ferenc, Bata Tibor és Álmosdi Árpád idei, londoni vendégtanári tevékenységéről az alábbiakat írja az első évfolyam munkáját ismertető évváró katalógus: *Az alapozó évfolyam egyik legfontosabb oktatási módszerének tekinthető gyakorlati építési feladat idén a Spitalfields City Farm szimbolikus bejárati épülete volt... A diákoknak információs célokra interaktív tájékoztatást szolgáló kiállításokra, és a látogatók menedékéül is szolgáló ácsszerkezetű épületet kellett tervezniük. A helyi közösségi szervezetek tevékenyen részt vettek az előkészítés minden szakaszában. A Spitalfields Market Community Trust fizette az építőanyagot, és a Bethnal Green City Challenge adományozta a környezet alakítására szánt összeget. Az öthetes kurzus első két hetét a diákok a Hooke Park erdőgazdaságában töltötték, ahol a fafeldolgozással, egyszerű faszervezetek kialakításával ismerkedtek, és arra ösztönözték őket, hogy terveiket a tanulmányozott természeti formák inspirálják. Megismerkedtek az építési területtel, annak történetével és jelenlegi használatával. Minden diák önálló tervet készített vázlatok és modell formájában. A Spitalfields City Farm képviselői és a szakmai zsűri előtt bemutatták a terveket, majd továbbfejlesztésre és megvalósításra közösen Jim Gomez tervét választották ki. A végleges terveket együtt készítették el.*

A diákok nagy része számára ez volt az első találkozás a gyakorlati építőmunkával, és az első alkalom, hogy megismerkedjenek az építési folyamatban részt vevő szakmák sajátos fogásaival.

A munkát Makovecz Imre irodájának három tagja irányította... A Prince of Wales Építészeti Intézet különleges munkakapcsolatban áll Makovecz Imrével, akinek az Intézet tervezési munkájába történt bekapcsolódása hatalmas inspirációs forrás a diákok számára...

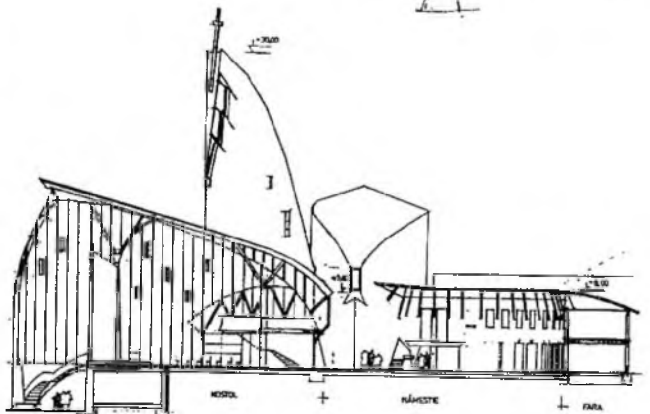
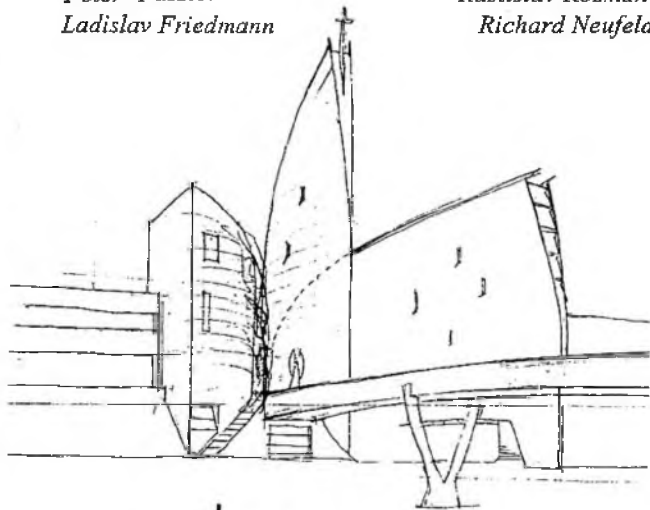
Az elkészült munkát május 31-én az Intézet tervezési igazgatója, Dr. Brian Hanson adta át.

ÚJ TEMPLOM KASSÁN A „bársonyos forradalom” egyik örvendetes következménye, hogy Szlovákiában újra épülnek templomok. Kassán az eddigi két óriási egyházkerületet hét körzetre osztották. Az újak székhelye külső lakótelepeken van, de egyelőre provizóriumokban; kultúrközpontokban, iskolákban működnek. Két templom már épül; a további három építése előkészítés alatt áll. Ezek közül a legutolsóra, az ún. *Kassai Kormányprogram Lakótelep* templomára-parókiájára kiírt meghívásos pályázat értékelése júliusban történt meg. A pályázatot a mi irodánk nyerte.

A feladat meglehetősen bonyolult volt. A kijelölt hely korántsem alkalmas templom céljaira – a lakótelep eredeti koncepciójában természetesen szó sem volt templomról. A *Szűzanya Szent Szívének* szentelt templomot az új korszak szimbólumának tekintettük, amelyben újból épülhetnek templomok. Ezért törli át a templomhajó orra a lakótelepi üzletsor falát. Ugyanakkor szeretnénk, ha az új templom a hagyományokat is képviselné, ezért van tornya, sőt kettős tornya, mint a középkori templomoknak, és alaprajzi koncepciója is a középkori processziók rendjére utal. Megpróbáltunk feleletet adni arra a kérdésre, amit az organikus építészet kritikusai gyakran felvetnek: képes-e a szerves építészet kompromisszumokra egy vele ellentétes szellemiségű környezeten. A templom külső felületét terméskő borítja monumentális falfelületeket képezve, és a belső fa tartószerkezet csak a falak tetején jelenik meg. A templom belső világa merőben más atmoszférájú lesz.

Martin Drahovský
Péter Pásztor
Ladislav Friedmann

Pavel Šimko
Rastislav Rozman
Richard Neufeld

Geleta László felvétele

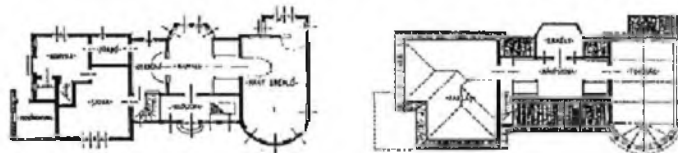
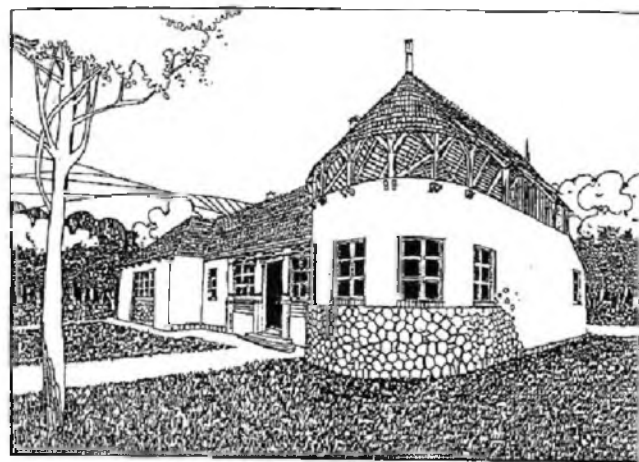
A PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM piliscsabai campusa szeptember 22-én nyílik meg. Az együttest, amely az egykori orosz laktanya épületeinek átalakításával és bővítésével készült, Angelo Acerbi érsek, pápai nuncius áldja meg. A Siklósi József és Csemnyus Lőrinc tervezte bővítésről 93/1-2 számunkban írtunk részletesen.

SALAMIN FERENC tervei szerint (munkatárs: Tusnád Zsolt) elkészült Szerencsen a nyolcvan férőhelyes középiskolai kollégium. Az új együttes a felismerhetetlenségig lecsupaszított egykori szolgabírói kúria helyreállításával és melléképületeinek átalakításával jött létre.

Salamín Ferenc felvételei

A VÁNDORISKOLA új évfolyamára szeptember 29-ig lehet jelentkezni. Az Egyesülés tizenhét cége által kiírt pályázat elbírálása október 1-én lesz. „A Kós Károly Egyesülés azért nyúlt vissza a középkor céhrendszerének módszereihez, mert úgy gondolja, hogy az építészet nem csak szakma, hanem hivatás is. Az ehhez szükséges információátadás csak személyesen és a mindennapi munka során lehetséges. Az Egyesülés fokozni kívánja erőfeszítéseit, mert látja, hogy a dezinformációs struktúrák tovább erősödtek, a kontraszelektív folyamatok az építészet szellemi, szociális feladatait elnyomják; a természettel – az emberi természettel is – ellenséges tendenciáknak újabb és újabb szabad csatornákat biztosítanak. A Vándoriskola az általános építészeti vérkeringésbe kapcsolja be hallgatóit úgy, hogy lehetőséget biztosít a hazai hagyományok és gondolatok megismerésére és felhasználására is.”

1924?-36 SEPSISZENTGYÖRGY (SFINTU GHEORGHE)
CSUTAK VILMOS LAKÓHÁZA/VILMOS CSUTAK RESIDENCE

Anthony Gáll rekonstrukciós rajza

ANTHONY GALL Kós Károly műveit bemutató, kibővített kiállítása október 15-én 11 órakor nyílik a kecskeméti Cifra-házban és december 4-ig tart nyitva.

AZ AXIS ÉPÍTÉSZIRODA munkáiból nyílik kiállítás a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítótermében szeptember 21-én. A kiállítás, amelyhez terjedelmes katalógus készült, október 9-ig tekinthető meg.

MÚJDRICZA FERENC és **PÉTER**, a tatai ravatalozó, lélekharang és temetőkapu tervezőinek *Első Kör* című kiállítása a tatai Kuny Domokos Múzeumban szeptember 25-én zárul.

A KÓS KÁROLY EGYESÜLÉS őszi konferenciáját a Szabad Oktatási Fórum résztvevői szervezik szeptember 23. és 25. között. Az Oktatási Fórum második évfolyama októberben indul.

A 14. VISEGRÁDI NYÁRI TÁBOR résztvevői konzolos szerkezetű kilátóteraszt építettek a tábor melletti hegyoldalon.